

OM VILH. BECK

Ved Hjemstavnstævnet holdt i Uby 31. Juli 1933.

Af C. A. Brostrøm.

Hver Hjemstavn har sine Minder, og hver Landsby er minderig for den, der er født eller opvokset i den. Nogle Steder lever Mindet om store Mænd og Kvinder og deres Liv. Saadan her i Uby, hvor Vilh. Beck havde sit Hjem i 25 Aar fra 1840 til 1865. Vilh. Beck var født 30. Decbr. 1829 i Ørslev ved Slagelse, og hans Vugge stod paa den samme Plet, hvor 44 Aar senere hans Skrivebord kom til at staa, og hvorfra han i 27 Aar sendte Tusinder af Breve, Artikler og Prædikener ud over Landet.

Vilh. Becks Far blev Præst i Uby og Provst for Arts-Løve Herreder. Provsten blev Student med bedste Karakter, da han var 14 Aar og Kandidat med Udmærkelse, da han var 19 Aar. Han var en myndig Mand, var Sogneraadsformand, og naar han havde sat de andre Medlemmer ind i en Sag, sagde han: Dette er altsaa den eneste fornuftige Maade at ordne denne Sag paa — hvorefter Sagen var afgjort og blev ført til Protokols, og de andre sagde ja eller ingenting.

Vilh. Beck var som lille en svagelig Dreng, og hans Mor elskede ham, og han elskede sin Mor overmaade. Paa en Bjergtur i Udlandet trak de andre Mænd i Selskabet deres Strømper uden paa Støvlerne, da der var faldet Is-slag. Beck faldt flere Gange, men var ikke til at formaa til at gøre som de andre. Da en Ven bagefter trængte ind paa ham og vilde have at vide, hvorfor han var saa

stædig, svarede Beck med Taarer i Øjnene: Min Mor har strikket Strømperne, og jeg kunde ikke nænne at slide dem op paa denne Maade.

Vilh. Beck var 11 Aar, da Faderen kom til Uby. Der holdtes Huslærer til Børnene, men de kunde læse eller lade være, omtrent som de vilde. Da Vilh. var 14 Aar, kom han og en ældre Bror i Slagelse Latinskole. Wilhelm, der var vant til at drive, fik mange Prygl, før Dovenskabem blev banket ud af Kroppen. Prygl synes at have været daglig Kost i Skolen, og Beck siger, at Lærerne var rene Tærskemaskiner. En Gang senere i Livet, da Beck traf en af sine tidligere Lærere, der ikke kendte ham, vendte Beck Ryggen til og sagde: »De kender mig maaske bedre fra denne Side, for det var her, jeg fik Pryglene.

Fra Skolen var de vant til at snyde ved Overhøringen, og da Beck ikke kunde det ved Studentereksamen, gik det ham ikke saa godt, og han fik kun 2. Karakter, men han lovede sig selv, at han vilde ikke tage nogen Eksamen med mindre end 1. Karakter herefter, og han holdt det Løfte undtagen ved Prøveprædiken, hvor han kun fik 2. Karakter. Og Beck kunde dog prædike, ja, prædike som kun faa andre i Danmark. Jeg har hørt Beck prædike i Sct. Poulskirken i København i over 2 Timer, uden at nogen gik, før han var færdig, skønt flere Hundrede stod op.

Beck var ingen flittig Student. En livsglad og lystig Fyr var han, og i de 3 første Studieaar lærte han intet, men hørte Forelæsninger 4 Timer hver Dag. Ellers var han i Studenterselskab eller gik i Skoven om Sommeren, for han elskede Naturen.

Men saa maatte han til at blive flittig, for ved Begyndelsen af det 4. Aar efter Juleferien sagde hans Far til ham: Til Efteraaret skal du være Soldat, saa stiller jeg en Mand for dig, og saa tager du din Eksamen til Jul. Det løb koldt ned ad Ryggen paa Beck, og han kyssede sin Mor og sagde: Du kunde ogsaa gerne have ventet med at

føde mig til Verden i 24 Timer, saa havde jeg haft et helt Aar endnu, til jeg skulde være Soldat.

Nu gjaldt det om at tage fat, og Beck læste hele dette sidste Aar fra 6 Morgen til 12 Nat, kun afbrudt af Maal-

Vilh. Beck prædiker i Uby Kirke.

tider og en lille Spadseretur, og samme Aar, den 22. Decbr., fik han en fin Embedseksamen.

Efter overstaaet Eksamen fik Beck et 4. Klasses Lærereembede ved Kommuneskolen i Kalundborg. Han havde megen Fritid og fordybede sig i Søren Kierkegaard. Dennes »Øjeblikket« rystede ham op, men gav ham ogsaa Ringeagt for Præstestanden. Præsterne var Rationalister, og Livet i Præstegaardene var præget af Kortspil og Selskabelighed og Dans, medens Kirkerne næsten overalt stod tomme. Præst vilde han bestemt ikke være, men da hans Far fik en Lammelse, trængte hans Mor og Søskende ind

paa ham om at blive Faderens Kapellan, og det blev han saa her i Ubby i 1856. Men først holdt han det berømte Afdansningsbal paa Raadhuset i Kalundborg, hvor han dansede paa Kraft og gik saa hjem og takkede Gud, fordi det nu havde Ende.

Da Beck blev Præst i Ubby, var han vakt, men ikke omvendt, siger han selv. Han tordnede Loven for de faa Mennesker, der kom i Ubby Kirke. Men han gik paa Besøg i Gaarde og Huse, og efterhaanden blev der bedre Kirkegang, og især de unge flokkedes om ham.

Om sin Omvendelse fortæller Beck, at han en Dag gik i Ubby Præstegaardshave vred og forknytt og dybt utilfreds med sig selv. Da viste Jesus sig for ham og sagde ganske tydeligt: **Uden mig kan du slet intet gøre.** Da faldt Beck paa Knæ, hans egen Vilje var knust og et eneste var muligt: **Alt af Naade.** Nu kunde han forkynde ogsaa Evangeliet om **Freisens Naade**, og efter 4 Aars Tordnen var Luften **renset**, saa der var aabne Øren for Evangeliet.

1860 blev Beck gift med Nina v. Staffelt fra Holsten. De blev viede i Gottorp Slotskirke af den kendte Feltpræst, Provst Høyer Møller, og de fik saa deres Hjem i Sidefløjen her i Ubby Præstegaard.

Indre Mission, der var begyndt som en Lægmandsbevægelse i 1853, var ved at udarte til Sektvæsen, indtil Pastor C. F. Rønne i Høve blev Formand. Han havde faaet Pastor Johs. Clausen med i Arbejdet, og der blev nu indvarslet til Generalforsamling i Stenlille Skole den 13. Septbr. 1861. Johs. Clausen havde formaaet Beck, der var ukendt med Sagen, til at prædike i Stenlille Kirke, og der holdt han den kendte Prædiken om Peters Fiskedræt. Rønne vilde nu have Clausen ind i Bestyrelsen, og Clausen sagde til Beck: »Ja, hvis du gaar med.« Beck gik saa med, og fra den Dag fik dette Arbejde Navnet: **Kirkelig Forening for Indre Mission i Danmark**, og nu var det et

kirkeligt Arbejde af Præster og Lægfolk, og 13. Septbr. 1861 er Stiftelsesdagen.

Vilh. Beck havde i 48—49 to Gange prøvet at komme med i Krigen som Soldat. Han var kommen saa langt som til Korsør, men det blev nægtet ham at komme med, fordi han var for lille og spinkel.

I 1864 arbejdede han ivrigt for Soldaterne og sendte 8 Missionærer til Fronten, havde travlt med at sende Klæder, Bøger og Breve til Soldaterne og havde ogsaa besluttet selv at gaa med i Krigen. Mens han overvejede, om det skulde være som Feltpræst eller Soldat, faldt Als, og der var saa intet at gøre.

Beck var en stor Fædrelandsven og tabte aldrig Troen paa, at Sønderjylland skulde komme tilbage. Han bad i hver Kirkebøn for Danmark og sluttede altid sin Bøn saaledes: Vi beder for vore Landsmænd, som er skilte fra os ved Fjendehaand, lad dem ikke være skilte fra dit Ord, din Aand og dit Rige og lad dem heller ikke for bestandig være skilte fra Danmarks Rige.

Becks Far døde i 1865, og nu var Beck færdig i Ubby; samme Aar blev han Præst i Ørum ved Grenaa. Sogneraadet, ledet af Herremændene, ansøgte Ministeriet om at faa en dygtig Præst, men ingen Grundtvigianer. De vilde have en Præst til Spilleselskaber, og Grundtvigianerne var kendt som alvorlige Præster, og dem var de bange for.

Da Kultusministeren stod med dette Andragende i Haanden, kom Minister Fønnesbech ind ad Døren. Kultusministeren viste ham Andragendet og spurgte, om han kendte Beck, og om deres Ønske vilde blive opfyldt, hvis han gav dem Beck til Præst.

Fønnesbech, der ejede Vesterbygaard her i Nærheden, svarede: »Gør kun det, jeg kender godt Beck fra Ubby, hvor jeg har været i Kirke. Han er en dygtig Mand og er ikke Grundtvigianer.

Da det kneb med Indtægterne i Ørum, fik Beck Lov til at skære Tørv i en stor Mose og var nu, som han sagde,

Egnens største Tørvetriller. Beck lærte der at blive en dygtig Landmand, og Fru Beck gik hver Morgen til en stor Gaard og lærte Mejerivæsen.

Med det voksende Arbejde for Indre Mission og de mange Rejser laa Ørum for afsides. Beck vilde dog ikke søge noget andet Embede, uden han fik Opfordring. En Gang, han prædikede i Uby, kom der Venner fra Ørslev og bad ham søge Kaldet der. Beck mente, det slet ikke kunde nytte, da han var alt for ung til det store Embede, og sagde nej. Næste Dag, da Beck prædikede i Kirkehelsing, kom de samme fra Ørslev med fornyet Opfordring, og Beck lovede saa at søge, men ventede sig intet. Han fik Embedet som den yngste af 72 Ansøgere. Beck sagde: »Der var mange Hunde om det Ben, men Hvalpen fik det!«

I 1874 vendte Beck saa tilbage til Ørslev, det Sted, som han som 10-aarig forlod for 34 Aar siden. Gamle Fru Beck var glad. Hun kom tilbage dertil, hvor hun som 19-aarig Brud drog ind og boede i 22 Aar, og hvor alle hendes Børn var født.

Der var i Ørslev altid stor Kirkegang baade af Sognets Folk og af tilrejsende. Beck styrede med en Haand, der baade var fast og smidig, og trods sine mange Rejser forsømte han ikke sine Sognebørn, og de viste ham en ørende Trofasthed.

Hvordan saa han ud?

Beck var af Bygning nærmest lille, men firskaa- ren, af Væsen og Manerer rolig og behersket, af Temperament Viljemenneske, af Person vindende og djærv med en dulgt Myndighed i Baghaand, af Natur var han Humorist, og »Punch« og »Klods-Hans« var altid blandt Bladene paa hans Bord, og han spejdede altid efter Vid og Lune i den danske Folkekarakter, af Udseende lignede han en Oberst ved Dragonerne, af Livsvaner tarvelig og regelret, kun udskejende i Tobak, Nattevaagen

og næsten aldrig at være præcis ved Møder, af Helbred var han indtil de senere Aar kraftig og udholdende til det utrolige og kunde arbejde til langt ud paa Natten.

Midt i en overnervøs Tid var han en Undtagelse. Han kunde arbejde med Stuen fuld af Gæster, var uforstyrrelig og skrev ofte sine bedste Artikler i disse Omgivelser.

Beck var altid gæstfri, havde altid et venligt Smil og et Haandtryk, kom end Folk nok saa ubelejligt. Men de maatte passe paa selv at holde sig til, hvis de vilde have godt af ham. Man mærkede aldrig, han havde travlt, og altid tog han Tid til at høre paa Folk. Kun Lørdag Aften og Søndag Morgen var hans Arbejdsværelse lukket for enhver.

Hvor var Vilh. Beck størst? Som Forfatter, Prædikant, Organisator, Stridsmand? Man skal have hørt ham og helst have kendt ham. Hans Prædiken var letfattelig, fuld af Billeder, Lignelse efter Lignelse, fængende og gribende.

Uden Føleri, uden Fagter og opstyttet Væsen stod han paa Talerstolen med den sunde Selvbevidsthed, som den har, der ved, at han ikke vil sit eget Ærinde, og med dyb Ydmyghed som den, der ved, at han intet kan tage af sig selv.

Gæstfriheden i Becks Hjem var enestaaende. En Gang i en Sommerferie betroede Datteren sin Mor, at nu var der redt op til 33 Gæster, men nu kunde hun ikke skaffe Plads til flere. Samme Lørdag Aften kom to Fangboere, som gerne vilde høre Beck i Kirken næste Dag. Ogsaa dem blev der Soveplads til.

En Aften skulde Beck og Hustru til et Møde et Par Mil borte. Fruen sagde til Husjomfruen, at hun skulde ikke sidde oppe efter dem, for der kom ingen med hjem. Jomfruen vidste, at Fruen satte Pris paa en Kop The, naar hun kom hjem, og blev oppe. Kl. 11½ kom de hjem med 13 Gæster, og Pigerne maatte op af tryk Søvn og skaffe Sengeplads til dem.

I Halvfemserne var vi 13 unge Mænd fra K. F. U. M. i Kalundborg cyklende til Højmesse i Ørslev. Efter Guds-tjenesten var vi inde i Præstegaarden efter vore Cykler. Mens vi pumpede o. l., kom en Pige ud paa Trappen og raabte: »I skal ind og spise!« Vi troede, det var ad Fol-kene, hun raabte. Lidt efter kom Fru Nina ud og sagde: »Men I vil da ikke af Sted uden at faa Mad?« Vi maatte saa ind og satte os til Bords, hvor der i Forvejen var ca. 25. Een spurgte Fru Beck, om det ikke kunde knibe med Middagsmad til en saadan uventet Skare. »Aa, vi har da altid Mad i Huset, noget koldt Kød har vi, og Kartoffler koges der altid nok af, og Rødgrød har vi ogsaa altid om Sommeren.«

Beck var flere Gange i Kalundborg og prædikede. Saa kom han gerne med Hustru, Datter og en Søn kørende i Landaueren med de røde Hjul fra Ørslev og med Jens Kusk paa Bukken. Ved saadanne Lejligheder boede Fa-milien paa Lerchenborg, hvor Vilh. Becks Bror, Etats-raaden, var Godsforvalter. Kammersangerinde Ellen Beck er hans Datter. En anden Broder til Beck var Forpagter af Ubby Præstegaard i mange Aar.

Man har beskyldt Beck for at være ensidig og snæver. Han var i Virkeligheden meget frisindet. Becks Dyder og gode Egenskaber var mange, men havde han da ingen Fejl? Hør, hvad Biskop Skat Rørdam sagde ved Becks Begravelse: »Men havde den Mand da ingen Fejl? Jo, han havde Fejl og Mangler, men naar jeg ser paa dem, er der lige-som en Haand, der skygger for mit Blik, en gennemstunget Haand, og jeg hører en Røst fra den, hvem Haanden til-hører: Jeg er den, som udsletter dine Overtrædelser for min Skyld.«

I 12 Aar havde Venner sendt Beck til Karlsbad for hans daarlige Nyrer. Ogsaa i 1901 var Beck udenlands, og i Brunnen i Schweiz, hvor han var til Efterkur, fik han et voldsomt Sygdomsanfald. Han kom hjem den 13. Juli, og den 16. Juli prædikede han for sidste Gang. Det var

i Sct. Mikkels Kirke i Slagelse. Ved 2 Stokke slæbte han sig op paa Prædikestolen. Næste Dag holdt han Foredrag i Slagelse og tog Afsked med sine kære Missionsvenner. Den 8. Septbr. var han kørende i Rullestol til Alters i Ørslev Kirke. Da lød hans Afskedsord til den Menighed, han i 27 Aar havde tjent saa trofast: Vær tro indtil Døden, og du skal faa Livets Krone.

Da de var kommen hjem, sagde en af Vennerne: »Det var godt, du kom derover i Kirken, de var saa glade ved at se dig.« »Saa«, svarede Beck, »de græd da allesammen.« Pastor Johs. Clausen kom til hans Sygeseng, og det var et gribende Møde mellem de to gamle Ungdomsvenner.

Det sidste Vilh. Beck sagde, var: »Løft mig op, højere op, saa vil disse Engle flyve med mig.«

Jeg var til Becks Begravelse. Der var flere Tusinde Mennesker. Kisten stod paa Verandaen mod Haven. Biskop Rørdam og flere andre talte. Alle tilrejsende blev beværtede med Mad og Kaffe i Præstegaarden, Missionshuset og store Telte. Forneden paa Becks Mindestøtte staar en galende Hane og under den: Jeg vil gale, saa længe jeg lever!

Paa 100 Aarsdagen for Becks Fødsel, 30. Decbr. 1929, blev der indviet en Mødeplads med en Mindesten i et fritliggende Hjørne af Præstegaardshaven i Ørslev med Adgang fra Landsbyen.

Ørslev Præstegaard er brændt og nyopbygget. Ubby Præstegaard er nedrevet og nyopbygget. Men Minderne om Vilh. Beck lever lige friskt i Tusinder af Menneskers Hjerter ud over Landet, og Vilh. Becks Størværk, »Den indre Mission«, arbejder nu som før til Velsignelse i vort Folk.

